

Datum: 28.01. 2025.

Broj: 02-06-1022

TI BiH: Uvođenje cenzure “na mala vrata” kroz izmjene Krivičnog zakona FBiH

Sarajevo, 28. januar 2025. godine: Namjera Ministarstva pravde Federacije BiH da novim izmjenama Krivičnog zakona sankcioniše novčanom i zatvorskom kaznom objavljivanje ličnih fotografija, snimaka i drugih sadržaja bez pristanka, otvara prostor za zloupotrebe i nametanje cenzure u javnom prostoru, upozorava Transparency International u BiH.

Predloženi član 193.a Zakona je represivniji čak i od odredbe koja se nalazi u kontroverznim izmjenama Krivičnog zakonika u Republici Srpskoj, kojima je 2023. godine kriminalizovana kleveta i stvoren osnov za suzbijanje javne kritike. Dok je u RS neovlašteno objavljivanje tuđeg snimka kažnjivo samo ako je izazvalo štetne posljedice prema prikazanom licu ili članovima njegove porodice, u FBiH se predlaže da svako objavljivanje tuđeg snimka bez pristanka bude krivično djelo, što otvara veći prostor za zloupotrebe.

Dodatno, nisu jasno predviđeni ni izuzeci kada se radi o javnom interesu, odnosno objavljivanju sadržaja kojima se dokumentuje, na primjer, kršenje zakona, nanošenje štete drugim licima i sl. Sporno je i što je ovo krivično djelo koncipirano da praktično može biti kažnjivo objavljivanje bilo kakvog sadržaja “ličnog karaktera” bez pristanka treće osobe, a nije definisano šta se tačno podrazumijeva pod sadržajem ličnog karaktera, što ostavlja prostor za proizvoljno tumačenje, a samim tim i kažnjavanje.

U obrazloženju Prijedloga izmjena i dopuna Krivičnog zakona FBiH navodi se da je ovo krivično djelo novina u odnosu na Nacrt, i da je uvedeno na zahtjev “društvene zajednice” kako bi se zaštitila privatnost sadržaja ličnog karaktera. Indikativno je da je novo krivično djelo izostavljeno iz Nacrta zakona koji je prošao javnu raspravu i gdje su brojne organizacije i pojedinci imali priliku dati komentare i prijedloge na sadržaj koji je tada bio dostupan. Naknadnim predlaganjem novog krivičnog djela javnosti je uskraćena mogućnost da ukaže na štetnost ovakve odredbe.

Podsjećamo da je Zastupnički dom Parlamenta Federacije Bosne i Hercegovine još 2022.godine prihvatio Nacrt ovog zakona, te zadužio predlagača da obavi javnu raspravu i uzme u obzir sve prijedloge, primjedbe i sugestije.

Međutim, kako se krivično djelo Neovlašteno objavljivanje i prikazivanje spisa, portreta i snimka nije nalazilo u Nacrtu zakona, to je zainteresovana javnost ostala uskraćena za mogućnost ostavljanja komentara, prijedloga i sugestija. Transparency International u BiH se stoga obratio Federalnom ministarstvu pravde i tražio informacije kada je konkretno krivično djelo uneseno u Prijedlog zakona i na čiju inicijativu.

TI BiH podsjeća da je uključivanje javnosti u donošenje propisa ključno da bi se osigurala identifikacija potencijalnih problema, nejasnoća u propisima i opasnosti od zloupotrebe, te da iako je nesporna potreba zaštite privatnosti, izmjene Zakona koje su trebale zaštititi ranjive kategorije i jasnije definisati pojedine oblike nasilja, ne smiju se koristiti za uspostavljanje cenzure i ograničavanje slobode medija.